

SAVET ZA ŠTAMPU

Komisija za žalbe

Br.66

25.5.2017.

Beograd

ZAPISNIK

Sa 65. sednice Komisije za žalbe, održane 25.5.2017. godine, sa početkom u 18 sati u prostorijama Saveta za štampu

Prisutni svi članovi Komisije: Zlatko Čobović, Stojan Marković, Tamara Skrozza, Vlado Mareš, Vera Barišić Popović, Petar Jeremić, Ivana Stjelja, Nevena Krivokapić, Vera Didanović, Dragan Đorđević i Ljiljana Smajlović.

Ostali prisutni: Katarina Milićević iz Centra za nenasilnu akciju, Miloš Ivanović, polaznik Novinarske škole UNS-s, Gordana Novaković, generalna sekretarka Saveta za štampu

Dnevni red:

1. Razmatranje žalbe Centra za nenasilnu akciju na tekst objavljen u dnevnom listu „Alo“
2. Razmatranje žalbe Tamare Skrozza na tekst objavljen u dnevnom listu „Srpski telegraf“
3. Razmatranje žalbe Tamare Skrozza na karikaturu objavljen u dnevnom listu „Politika“

Članovi Komisije su pre sednice obavješteni da je, odlukom Uprave UNS-a, za novu članicu Komisije izabrana Ljiljana Smajlović. Ona je zamenila Vladimira Radomirovića, koji je nakon izbora za predsednika UNS-a postao član UO Saveta za štampu. Budući da je Radomirović u prethodnom periodu predsedavao Komisiji, dogovoreno je da predsedavajući do kraja mandata (do kraja juna 2017. godine) bude Petar Jeremić, takođe predstavnik UNS-a.

1. Centar za nenasilnu akciju podneo je, uz saglasnost Gentrira Behramaja, žalbu Savetu za štampu zbog toga što je „Alo“, kao je navedeno, koristeći fotografije sa njegovog privatnog Fejsbuk profila objavio tekst koji sadrži niz neistina, u kojem ga označavaju kao „Tačijevog pulena“, koji je došao da „ruši Vučića“. U toku rasprave, Vlado Mareš je rekao da se sve tri žalbe koje su na dnevnom redu odnose na nešto o čemu Komisija dosta dugo nije raspravljala, a to je govor mržnje, kojem inače u medijima ima dosta. Tekst koji je objavio „Alo“ je, kako

je rekao, gomila besmislica, „mimo Kodeksa i pameti“. Ivana Stjelja je navela da su, osim odredbi Kodeksa, prekršena iz pravila iz Smernica za primenu Kodeksa u onlajn medijima, koje jasno propisuju da se za objavljivanje fotografija sa nečijeg Fejsbuk profila mora tražiti dozvola te osobe. Ona je dodala da se o Behramiju piše samo zato što je Albanac, jer da nije niko ne bi ni postavio pitanje zašto je na demonstracijama. Po njenom mišljenju, ipak, nisu prekršene sve odredbe Kodeksa na koje je podnosičac žalbe ukazao, kao što su korišćenje nečasnih sredstava ili izazivanje neosnovanog straha kod čitalaca. Petar Jeremić je rekao da misli da Behramiju, objavljivanjem fotografija nije narušena privatnost, jer su snimljene na javnom mestu, dok je Tamara Skrozza ocenila da je problem u kontekstu, jer je on eksplicitno rekao novinarki da ne želi da se slike koriste. Ona je dodala da je Kodeks prekršen i otvorenim političkim svrstavanjem koje je uticalo na neobjektivno izveštavanje, odnosno da je prekršena odredba Kodeksa po kojoj ekonomski i politički interesi izdavača ne smeju da utiču na uređivačku politiku tako dato za posledicu ima netačno i neobjektivno izveštavanje. Nevena Krivokapić je ukazala da je Behramij targetiran isključivo zato što je Albanac i da u tekstu ne postoje nikakve informacije o tome na koji način je povezan sa Hašimom Tačijem.

Ljiljana Smajlović je rekla da će glasati da Kodeks nije prekršen, te da će naknadno dostaviti svoje izdvojeno mišljenje, što je i učinila: „Moje neslaganje sa odlukom većine u slučaju dnevnog lista Alo je načelne prirode. Ne vidim razlog da se rešava žalba Centra za nenasilnu akciju ako je oštećeni punoletan i u prilici da se sam žali. Ako oštećeni želi da potpiše žalbu, tu žalbu treba rešavati kao žalbu Gentrity Behramaja, a ne Centra za nenasilnu akciju. Gentrity Behramaj je učestvovao na političkim demonstracijama u Beogradu i o tome obavestio javnost pomoću društvenih mreža, te ne stoji primedba da je Alo povredio njegovu privatnost, kao što ne postoji ni profesionalno načelo po kom se o Gentrity Behramaju ne sme pisati ukoliko se Gentrity ne složi da se o njemu piše. Centar za nenasilnu akciju o sebi ima lepše mišljenje nego novinari Alo i ima pravo da to mišljenje o sebi ponudi i listu Alo u kontekstu prava na odgovor. Načelno bi bilo dobro da podnosilac žalbe uvek objasni da li je, i zašto nije, iskoristio pravo da odgovori na netačne informacije u listu koji je naneo štetu njegovoj ili njenoj reputaciji. Komisija za žalbe je u ovom slučaju dala za pravo i vrednosnim i činjeničnim tvrdnjama Centra za nenasilnu akciju, a da te tvrdnje niko nije proveravao. Ne mora nešto da bude tačno samim tim što podnosilac žalbe tako tvrdi, čak ni kada žalbu podnese neko ko tvrdi da se isključivo bori za mir u svetu i najlepše humanističke vrednosti.“

Nakon rasprave, Komisija je sa deset glasova „za“ i jednim „protiv“ odlučila da je „Alo“ prekršio Kodeks novinara i naložila listu da objavi odluku.

2. Tamara Skrozza, članica Komisije za žalbe podnela je žalbu jer su, po njenom mišljenju, spornim tekstom prekršene odredbe koje se odnose na zabranu diskriminacije, kao i smernica po kojoj naslov mora da odgovara suštini teksta. Skrozza je bila izuzeta iz rasprave i odlučivanja o ovoj žalbi. Vlado Mareš je ocenio da je žalba osnovana i da su prekršene sve odredbe Kodeksa na koje je Tamara Skrozza ukazala. Dodao je da su u naslovu naveli da su „ustaše koljači“, to bi još i bilo u redu, ali napisati da su to „Hrvati“ je apsolutno neprihvatljivo. Vera Barišić Popović je rekla da je list unapred postavio tezu, po kojoj ako su ustaše klale, onda se i deca koja su obučena u ustaške uniforme obučavaju da kolju i onda kroz izjave nekoliko sagovornika pokušavaju da dokažu tu početnu tezu. Zlatko Čobović je

istakao da ono je u naslovu ne postoji u tekstu i da je Kodeks prekršen već time. On je ukazao i na to da redakcija u odgovoru na žalbu zamenjuje teze i pokušava da predstavi da podnosiocu žalbe smeta to što su napisali da su ustaše klale.

Mišljenje je i ovoga puta izdvojila Ljiljana Smajlović: „Moja je primedba načelne prirode i odnosi se i na identitet podnosioca žalbe, i na sadržinu žalbe. Srpski telegraf je na sebi svojstven, tabloidan i senzacionalistički način, obradio priču kao stvorenu za tabloide: hrvatski ekstremni desničari su u Blajburg doveli grupu dečice obučene u crne ustaške uniforme. Prizor jeste jeziv, zloupotreba dece je jeziva, a jeziv je i naslov: Hrvati uče decu da budu koljači! Savet za štampu rešava žalbe građana oštećenih u medijima. On postoji pre svega da zaštiti običnog građanina od laži i kleveta – lako, brzo, besplatno i na fer način. Kada članovi Komisije za žalbe Saveta za štampu ulažu žalbe kako bi položaj u ovom telu koristili da medije podučavaju kako da ispravno misle i pišu, time se obesmišljava cela ideja. Hrvatskom narodu nije potrebna zaštita Tamare Skrozza jer Srpski telegraf nije ni pisao o hrvatskom narodu već o konkretnim Hrvatima, simpatizerima ustaša u Blajburgu koji besprizorno politički manipulišu decom. U naslovu postoji reč Hrvati, ali je iz konteksta sasvim jasno da se naslov odnosi na konkretne Hrvate koji su uslikani u Blajburgu i prikazani na fotografiji u Srpskom telegrafu. Smatram da je Komisija morala da odbaci ovu žalbu i bez rasprave o njoj“.

Po okončanju rasprave, Komisija je sa devet glasova „za“ i jednim „protiv“ odlučila da „Srpskom telegrafu“ izrekne javnu opomenu zbog kršenja Kodeksa novinara Srbije.

3. Tamara Skrozza podnela je žalbu, smatrajući da su, spornom karikaturnom koja prikazuje oružanog Albanca kako „šmrče“ državnu granicu, predstavljenu kao kokainsku ili heroinsku „crtu“, prekršene odredbe Kodeksa novinara koje se odnose na zabranu diskriminacije i govora mržnje. Skrozza je bila izuzeta iz diskusije i odlučivanja o ovoj žalbi. Budući da je ovo prvi put da se pred Komisijom nađe žalba na karikaturu, članovi Komisije su najpre odlučivali o tome da li se odredbe Kodeksa novinara uopšte odnose i na ovu, pretenzivno umetničku formu. Stojan Marković je rekao da smatra da Komisija treba da odlučuje o ovoj žalbi, jer treba da se bavi svime što je u nekom štampanom ili onlajn mediju objavljeno, odnosno da Komisija treba da utvrdi da li je urednik napravio grešku odlukom da objavi takav sadržaj. Zlatko Čobović je rekao da veruje da ako Komisija može da odlučuje o fotografijama, može i o karikaturama, jer obe forme mogu biti i umetničke, ali kada su u novinama imaju drugačiju funkciju. Vera Barišić Popović je rekla da, prema podeli novinarskih žanrova, karikatura i strip spadaju u ilustrativne novinarske žanrove, za razliku od recimo, oglasa i ukrštenica koji su nenovinarski žanrovi. Petar Jeremić je, međutim, rekao da je on bliži odluci da Komisija ne treba o ovome da odlučuje, jer je reč o umetničkom izražavanju, odnosno satiri. Članovi Komisije su sa osam glasova „za“, jednim „protiv“ i jednim „uzdržanim“ odlučili da razmatraju žalbu. U toku rasprave o sadržaju karikature, Stojan Marković je rekao da misli da Kodeks nije prekršen, jer je karikatura zapravo komentar neke pojave i podrazumeva umetničku slobodu. U ovom slučaju, kako je ocenio, to jeste na granici, svedoči o našim predrasudama ali na takve stereotipe i treba da se ukazuje. Vlado

Mareš je rekao da se uopšte ne slaže sa ovom ocenom i da bi to mogao da prihvati kao umetničku kritiku da je karikaturom predstavljen recimo neki albanski političar, ali ovde je reč o „običnom Albancu“, odnosno o tome da postoji stereotip da su svi oni „ružni, prljavi i zli i da nam krađu granice“, zbog čega je ovo „nacrtana predrasuda“. Dragan Đorđević i Vera Didanović su takođe ocenili da je Kodeks prekršen, jer se ceo jedan narod generalizuje.

Ljiljana Smajlović je naknadno dostavila obrazloženje svoje odluke da Kodeks nije prekršen, u kojem se navodi: „Moja je primedba načelne prirode i odnosi se i na identitet podnosioca žalbe, i na sadržinu žalbe. Članovi Komisije za žalbe Saveta za štampu slobodni su, kao i svi drugi građani, da izraze svoje mišljenje o nečijem novinarskom ili uređivačkom radu. Medijska kritika je kod nas nedovoljno zastupljena forma pa bi vešto artikulisana i dobro argumentovana mišljenja bila veoma dobrodošla. Potrebno je ohrabriti sve koji žele da kritikuju medije da to čine. Medijska kritika je dakle jedno, a pokušaj da se pomoću Saveta za štampu vrši pritisak na nečiju uređivačku politiku, u ovom ili onom pravcu, nešto je sasvim drugo i nije dobra stvar. Karikatura je po pravilu hiperbola, generalizacija, preuveličavanje, preterivanje, zaoštavanje do bola: besmisleno je tražiti od karikature da ne predstavlja generalizaciju, da ne uopštava, da ne preteruje, pa čak i da ne vređa. Ne sme Savet za štampu da nameće političku korektnost karikaturistima, to je kršenje slobode govora. Po kriterijima na osnovu kojih Tamara Skrozza traži da se osudi politička poruka karikature iz Politike, ne bi se smela objaviti ni čuvena karikatura iz danskog Jilends postena, koja muslimansku veroispovest predstavlja kao terorističku. Govorim o karikaturi proroka Muhameda sa bombom na glavi umesto turbana. To je preterivanje, to je politički nekorektno, to je bezdušno uopštavanje, ali to je i sloboda govora, koja se ne sme napadati iz Saveta za štampu i njegove Komisije za žalbe.“

Za“ odluku da je Kodeks prekršen, nakon rasprave, glasalo je pet članova Komisije, „protiv“ su bila dva člana, dok su tri ostala „uzdržana“, tako da za odluku nije bilo potrebne većine od osam glasova.

Sednica je završena u 18.45 sati.

Zapisnik vodila

Gordana Novaković

Predsedavajući

Petar Jeremić